

Het archief van Jef Ramaekers

*Danny Mattheeuws, licentiaat geschiedenis
RUG, licentiaat archivistisch en hedendaags
documentatiebeheer*

Na een carrière van ruim veertig jaar in de socialistische beweging, besloot Jef Ramaekers in 1994 zijn papieren over te maken aan het AMSAB. Het archief werd dit jaar verwerkt en geïnventariseerd.

Jef Ramaekers (°1923) werd in 1946, na een korte loopbaan als leraar in het Waalse Nivèze, secretaris van Arthur Jauniaux, voorzitter van het Verbond van Socialistische Mutualiteiten. Een jaar later nam Jauniaux het initiatief voor de oprichting van de Mutualiteit der Jonge Arbeiders (MJA). Ramaekers werd de eerste nationale secretaris van deze instelling, die aanvankelijk slechts was bedoeld als voorhuwelijks-sparkas. Onder impuls van Ramaekers, die reeds geruime tijd actief was bij de Rode Valken, groeide de MJA echter uit tot een meer volwaardige jeugdorganisatie. Hoewel Ramaekers zijn functie aan de MJA reeds twee jaar na de oprichting opgaf, bleef hij begaan met de socialistische jeugdorganisaties. In 1958 werd hij voorzitter van het Socialistisch Jeugdleiders-

instituut, een nieuwe organisatie die moest instaan voor de scholing van de jeugdleiders. Ramaekers verliet de MJA in 1949 om secretaris te worden van de BSP-arrondissementsfederatie Mechelen. De sterke man binnen de Mechelse socialistische partij was op dat moment Antoon Spinoy. In 1961 werd Spinoy minister van Economische Zaken in de regering-Lefèvre-Spaak. Om de afbouw van de Belgische steenkoolproductie te begeleiden, werd een Kolendirectorium opgericht. Ramaekers verliet de Mechelse federatie om directeur te worden van de dienst Arbeidsproblemen bij het directo-rium. Hij werd verantwoordelijk voor de uitwerking van een sociaal begeleidingsprogramma voor de met ontslag bedreigde mijnwerkers. Bij het onverwachte overlijden van Spinoy in 1967 keerde hij terug naar Mechelen als arrondissementsvoorzitter. Ramaekers bleef deze functie waarnemen tot eind jaren '80.

De actieve politieke carrière van Ramaekers bleef tot zijn aanstelling tot arrondissementsvoorzitter beperkt. Van 1954 tot 1962 zetelde hij in de Antwerpse provincieraad; op lokaal vlak kwam hij in 1964 als vervanger in de Mechelse gemeenteraad. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1965 werd hij echter niet herkozen. Met zijn benoeming tot arrondissementsvoorzitter begon ook de nationale politieke carrière van Ramaekers. Vanaf 1968 zetelde hij in de Senaat voor het arrondissement Mechelen-Turnhout, en werd onder meer voorzitter van de commissie Economische Zaken.

Onder de regering-Leburton werd in 1973 het staatssecretariaat voor Institutionele en Administratieve Hervormingen in het leven geroepen. Bedoeling was de staatshervorming die was gepland in de grondwetsherziening van 1970, ook in de praktijk uit te voeren. Aan Vlaamse zijde werd Ramaekers aangesteld tot staatssecretaris. Hij kreeg de bevoegdheden huisvesting, demografie en volksgezondheid

toegewezen. Samen met een Gemengde Parlementaire Commissie, waarin naast de coalitiepartijen ook FDF, RW en de communistische partij vertegenwoordigd waren, stond Ramaekers in voor de uitwerking van de gewestvorming. De onderhandelingen liepen echter vast; na een regeringswijziging op 22 oktober 1973 werd Ramaekers opgevolgd door zijn partijgenote Van Bogaert. Ramaekers zelf werd minister van Verkeerswezen en Havenbeleid. Ook in deze functie bleef Ramaekers niet lang aan; in januari 1974 viel de regering over de Ibramco-affaire. De BSP kwam na de verkiezingen in de oppositie terecht; Ramaekers werd opnieuw senator. Het zwaartepunt van zijn werk lag opnieuw in de commissie Economische Zaken. Daarnaast volgde hij vooral de Belgische verkeerspolitiek.

Bij de volgende verkiezingen in 1977 werd de BSP opnieuw in de regering opgenomen. Ramaekers nam deel aan de onderhandelingen die tot het Egmont-akkoord leidden. Bovendien werd hij minister van Nationale Opvoeding, een functie die hij ook in de twee volgende regeringen zou behouden. Begin juli 1978 werd de Anti-crisiswet goedgekeurd, waardoor Ramaekers ook voor het onderwijs bezuinigingen moest doorvoeren. Zo werd onder meer het inschrijvingsgeld aan de universiteiten verhoogd tot 10.000 fr. voor niet-beursstudenten. Ondanks massaal protest en hevige studentenrellen, bleef de maatregel gehandhaafd. Na de verkiezingen van 1980 was er voor Ramaekers, die sinds 1977 opkwam op de kamerlijst, geen plaats meer in de regering. Hij bleef tot 1987 zetelen als volksvertegenwoordiger, en zette daarna een punt achter zijn carrière in de nationale politiek.

Afgezien van zijn korte optreden in de Mechelse gemeenteraad in 1964, startte de

plaatselijke politiek carrière van Ramaekers in 1970. Aanvankelijk werd hij schepen van Sport, Kunst en Cultuur, maar reeds in 1971 gaf hij dat mandaat op. Na zijn ontslag als minister van Verkeerswezen zetelde hij als schepen van Onderwijs in het Mechelse stadsbestuur. Na de verkiezingen in 1976 probeerde Ramaekers een nieuwe coalitie tot stand te brengen met de PVV en de VU, dit zeer tegen de zin van de plaatselijke BSP-topman en ex-burgemeester D. Van Daele. Met zijn onderhandelingen ging Ramaekers immers in tegen de eerder gemaakte afspraken tussen BSP en CVP om de bestaande coalitie verder te zetten. Ramaekers werd door het partijbureau teruggefloten, en greep ook naast een nieuw schepenambt. Tot 1982 bleef hij in de gemeenteraad zetelen als gewoon gemeenteraadslid. De coalitie BSP-VU-PVV ging na de gemeenteraadsverkiezingen in dat jaar wel door. Ramaekers werd de nieuwe burgemeester. In die functie begon hij onderhandelingen met het Franse bedrijf Société des Centres de Magazins d'Usines, over de verhuur van een Mechelse groentenhuis. De middenstanders, die een te grote concurrentie van het geplande winkelcentrum vreesden, kwamen hiertegen in verzet. De PVV steunde hen in dit verzet. Uiteindelijk leidde dit tot een breuk in de coalitie, en ook binnen de plaatselijke BSP groeiden de spanningen. Ramaekers nam daarom ontslag als burgemeester en werd opgevolgd door zijn partijgenoot Joris. Als gewoon raadslid bleef Ramaekers in de Mechelse gemeenteraad tot aan de verkiezingen van 1988.

Hoewel het archief van Jef Ramaekers in 1994 in zijn totaliteit werd overgedragen aan het AMSAB, betekent dit niet dat het archiefbestand een volledig beeld biedt van de carrière van Ramaekers. Het archief is zeer fragmentarisch bewaard en bevat enkele grote leemten. Globaal genomen kan het bestand in twee periodes onderverdeeld wor-

den. Voor de periode tot 1970 zijn de documenten slechts heel sporadisch bewaard. De stukken vormen een weinig samenhangend geheel en zijn voor grondig historisch onderzoek niet echt bruikbaar. Voor de periode na 1970 biedt het archief een beter overzicht van de werkzaamheden van Ramaekers. Het omvangrijkste deel van het archief bestaat uit documenten over de nationale politieke carrière van Ramaekers. Vooral zijn activiteiten in de Senaat en het partijbureau zijn goed gedocumenteerd. Ondanks zijn korte optreden als staatssecretaris van Institutionele Hervormingen, bevat het archief enkele zeer waardevolle dossiers over de staatsvorming. Op lokaal en arrondissementeel vlak zijn, naast de verslagen van het socialistisch partijbestuur, ook de documenten over de coalitievormingen voor het Mechelse stadsbestuur interessant.

Het Fonds Suzan Daniel homo/lesbisch archief en documentatiecentrum: een stand van zaken

*Omar Van Hoeylandt, departement
Bibliotheek AMSAB*

Het Fonds Suzan Daniel krijgt verrassend veel respons. Heel wat organisaties en individuen contacteerden het reeds voor schenking of bewaargeving van hun archief en/of documentatie. Dit materiaal is alleszins gered. Niemand had kunnen voorzien dat op zo'n korte tijd zoveel materiaal aan het fonds zou toevertrouwd worden. Voor de toekomst is dit zonder meer

een hoopvolle evolutie. Dit succes is te danken aan intensieve prospectie en een doorgevoerde sensibiliseringscampagne via duizenden folders, affiches en de nieuwsbrief *Het ondraaglijk besef*. Deze nieuwsbrief, die tweemaal per jaar verschijnt, verschaft informatie over de werkzaamheden, verwezenlijkingen en toekomstplannen van het Fonds Suzan Daniel. Ook wordt een 'eigenzinnige' selectie gemaakt van personen, plaatsen, data en gebeurtenissen uit het homo/lesbisch verleden, die al dan niet in de vergetelheid belandden en in de nieuwsbrief terug onder de aandacht worden gebracht; er wordt een stand van zaken opge maakt met betrekking tot homo- en lesbienestudies... Het nulnummer van *Het ondraaglijk besef* werd zeer ruim verspreid. Het was (en is) de bedoeling om ook organisaties (onderwijs, openbare bibliotheken...) en individuen buiten de homo/lesbische beweging (of subcultuur), attent te maken op het bestaan en de werking van het Fonds Suzan Daniel.

Voor alle duidelijkheid: deze sensibiliseringscampagne was niet mogelijk geweest zonder de steun van het ministerie van de Vlaamse gemeenschap, Gelijke Kansen in Vlaanderen.

Maar naast intensieve sensibilisering binnen de beweging, via het commerciële circuit en van individuen..., is de inventarisatie van het geschonken of in bewaring gegeven materiaal, een dwingende noodzaak. Want bewaren om te bewaren heeft niet veel zin, archieven en documentatie moeten beschikbaar zijn voor wetenschappelijk onderzoek, tentoonstellingen en alerhande publicaties. Het delicate karakter van een belangrijk deel van het materiaal veronderstelt echter een stuksgewijze ontsluiting en is dus heel arbeidsintensief. Bovendien moeten diegenen die instaan voor inventarisatie en ontsluiting niet enkel vertrouwd zijn met heden en verleden van de homo- en lesbienne-

beweging, zij moeten ook bekwaam zijn op het gebied van archiefbeheer en documentaire informatie. Het is zonneklaar dat dit niet kan louter op basis van vrijwilligerswerk. Met het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Gelijke Kansen in Vlaanderen, wordt daarom al enige tijd onderhandeld over een 'beperkt inventarisatieproject'. In feite gaat het over een minimum minimorum, een geringe maar hoogst noodzakelijke financiële ondersteuning om de belangrijkste fondsen te kunnen inventariseren en beschikbaar te stellen.

Een gedeeltelijk overzicht van de aanwinsten van het Fonds Suzan Daniel werden reeds beschreven in het nulnummer van *Het ondraaglijk besef*. Het betreft:

- Archivalia Suzanne De Poes (pseudoniem Suzan Daniel); bevat onder meer waardevolle stukken betreffende de oprichting en ontbinding van het Centre Culturel Belge - Cultuurcentrum België (de eerste Belgische homo- en lesbische groepering).
- Verzameling De Coninck/Verriest; bevat onder meer archivalia van kanunnik Piet Dehaene, sinds eind jaren '60 nauw betrokken bij de Brugse homo- en lesbische beweging, bij Infoma, de Federatie Werkgroepen Homofilie en bij Homo en Geloof. Ook archief- en documentatiemateriaal van het vroegere Gespreks- en Ontmoetingscentrum Brugge (eind jaren '70) en heel wat persoonlijke archivalia en documentatie van de schenkers.
- Archief van Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit (FWH) met daarin opgenomen archivalia van Infoma en Sjaloom; bevat archief- en documentatiemateriaal uit

de 'Antwerpse periode' (tot 1991). Deze indrukwekkende en onschatbare verzameling bevat informatie over nagenoeg elke homo/lesbische vereniging in Vlaanderen en in mindere mate ook in Franstalig België, vanaf het prille begin in de jaren '60 tot 1991. Ook heel wat informatie over de internationale homo- en lesbiennebeweging

- Archivalia Casimir Elsen; bevat wellicht de meest uitgebreide verzameling documenten over de Limburgse groepen van de jaren '70 en begin jaren '80. Ook heel wat documenten over de internationale homo- en lesbiennebeweging.
- Andere verenigingen die ondertussen archivalia hebben geschonken of in bewaring gegeven, zijn onder meer Verkeerd Geparkeerd, de Gentse vereniging voor homo, lesbische en bi jongeren; Aksent op Roze, een lesbische organisatie; de Werkgroep Ouders (Gent); Flik-Flak, een Antwerpse homo- en lesbienjongerengroep; GOC-Homocentrum Gent; Wel Jong Niet Hetero...

Tussendoor zijn er reeds een aantal periodieke publicaties ontsloten en te consulteren in de leeszaal van het AMSAB. Het gaat uiteraard om de belangrijkste, meest representatieve tijdschriften van de Vlaamse homo- en lesbiennebeweging: van Infoma tot Zizo, Uitkomst, De Janet, Link, De Roze Draad... Ook een aantal regionale tijdschriften: Zonder Pardon (Brussel), Het Roze Belang, LACHblad (Limburg) en KWH info (Kempen). Voorts enkele tijdschriften uit de vroege jaren '70: Sjaloom en Jonathan. Aan Franstalige (Brusselse en Waalse) zijde hebben we uiteraard AR-info dat later voortgezet werd als Tels Quels.

Wat de buitenlandse tijdschriften betreft zijn

Het Fonds Suzan Daniel v.l.n.r.: Anne, Hans, Omar, Lies, Denise, Bart (foto Hilde De Bock)

vooral Nederlandse periodieken prominent aanwezig (Homologie, De Gay Krant, SEK/XL, Lust en Gratie...). Vermeldenswaard zijn voorts de Duitse collectie: Du un Ich, Rosa Flieder, Him, Adam...; de Franse collectie: Gai Pied, Homophonie, Gay International...; de UK-collectie: Gay News, Gay Scotland...; het Zwitserse tijdschrift Cruiser en het Italiaanse Babilonia.

Een aparte collectie vormen de publicaties van IGA/ILGA (International Lesbian and Gay Association): IGA-Memorandum, IGA-News, IGA-Newsletter, IGA/ILGA-Bulletin.

De opsomming van deze reeds ontsloten periodieken is zeer algemeen. Sommige tijdschriftencollecties zijn (bijna) volledig, andere vertonen belangrijke hiaten. Een gedetailleerde lijst is beschikbaar in de leeszaal van het AMSAB. Bovendien ligt er nog een grote hoeveelheid binnen- en buitenlandse tijdschriften te wachten om opgenomen te worden in de catalogus van het Fonds Suzan Daniel.

Naast tijdschriften zijn ook reeds meer dan tweehonderd affiches beschreven van Belgische homo- en lesbischeorganisaties die allerlei activiteiten aankondigen: vorming (bv. aidspreventie), vrije tijd (bv. fuiven), manifestaties en acties (bv. Roze Zaterdag). Opvallend is het grote aantal buitenlandse affiches.

Tenslotte nog dit: de Ger Schmook-prijs, jaarlijks uitgereikt door de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) werd op 20 november 1997 toegekend aan Bart Hellinck, beheerder van het Fonds Suzan Daniel, voor zijn eindwerk in het kader van de opleiding Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer (VUB). Zijn verhandeling heeft als titel: *Une succession tardive. Het Fonds Suzan Daniel vzw en de homo/lesbische archiefvormers*. Impliciet is deze prijs ook een erkenning van het Fonds Suzan Daniel zelf, als 'initiatief naar een soort archieven die anders verloren gaan'.